

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Antonína Koukala v právní věci **žalobkyně M. M.,** zastoupené JUDr. Antonínem Votavou, advokátem se sídlem v Kralupech nad Vltavou, Třída Legií č. 370, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení,** Praha 5, Křížová 25, v řízení o opravném prostředku žalobkyně proti rozhodnutí žalované ze dne 11. 2. 2002, **takto:**

Žaloba **se zamítá.**

Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) ze dne 11. 2. 2002, byla zamítnuta žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. (o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů), s odůvodněním, že žalobkyně požádala o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle uvedeného zákona z důvodu její internace v centralizačním klášteře z politických důvodů v době od 14. 9. 1950 do 31. 12. 1951. Zákon se však na dobu internace v centralizačních klášterech nevztahuje, neboť se vztahuje jen na ty občany, kteří byli vězněni (ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí

svobody) mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo zčásti zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu (§ 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb.).

Ve včas podaném opravném prostředku žalobkyně namítala, že v centralizačních klášterech byl zaveden svobodu omezující režim obdobný režimu zavedenému v táborech nucených prací, jak o tom svědčí např. sdělení Ministerstva vnitra ČR, které k opravnému prostředku přiložila. Připomíná, že zákon č. 261/2001 Sb. pokládá za účastníky národního boje za osvobození též občany České republiky, kteří v době od 15. 3. 1939 do 8. 5. 1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. 9. 1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně 3 měsíců a pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické perzekuce. Žalobkyně v té době byla umístěna v zařízení ovládaném ozbrojenou složkou státní moci a zákonodárce právní status internace podle jeho násilné správy orgány státu nerozlišuje. Proto byla žádost žalobkyně nejdříve vzata do evidence a teprve následně výkladem zákona eliminována. Dále namítá, že nelze úřední kategorizací žalovaného popřít, že žalobkyně byla nucena právě z těchto důvodů se ukrývat ve smyslu zákona (v té době byla prokazatelně těžce nemocná) v prostředí kláštera, aby nebyla vydána ještě krutější perzekuci orgánu tehdejší komunistické moci. Žalobkyně navrhovala, aby Vrchní soud v Praze zrušil přezkoumávané rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná v písemném vyjádření k opravnému prostředku poukazovala na právní úpravu nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., zejména na ustanovení § 2 odst. 1, podle něhož se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu. Pokud žalobkyně připomněla ustanovení § 1 odst. 3 téhož zákona, žalovaná vysvětlila, že se vztahuje na účastníky národního boje za osvobození v době od 15. 3. 1939 do 8. 5. 1945, avšak žalobkyně není účastnicí národního boje za osvobození ve smyslu uvedeného zákona, neboť v centralizačním klášteře byla internována v 50-tých letech, tedy po době rozhodné. O internaci občanů v centralizačních klášterech bylo rozhodováno správními orgány v administrativním řízení, takže tato rozhodnutí nespadají pod rehabilitační ustanovení zákona č. 119/1990 Sb. Na řešení otázek o přiznání odškodnění za tuto internaci se vztahují příslušná ustanovení zákona č. 87/1991 Sb. o mimosoudních rehabilitacích. Žalobkyně proto není politickým vězněm ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., a proto žalovaná navrhla, aby Vrchní soud v Praze napadené rozhodnutí potvrdil.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“) z Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší správní soud ve věcech neskončených vrchními soudy dokončí řízení zahájená před těmito soudy jako soud prvního stupně. Podle ustanovení § 130 s. ř. s. se neskončená řízení podle části páté občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) dokončí podle části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s., tedy jako řízení o žalobách. O takový případ jde i v projednávané věci, a proto Nejvyšší správní soud postupoval v řízení podle ustanovení § 65 a násl. s. ř. s.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání a dospěl k závěru, že opravnému prostředku (podle nové právní úpravy žalobě) nelze vyhovět.

Zákon č. 261/2001 Sb. upravuje nároky (na poskytnutí jednorázové peněžní částky) dvou skupin oprávněných osob. Jednak se vztahuje na účastníky národního boje za osvobození, tj. občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c) až f), bodě 2 a odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození a bylo jim o tom vydáno podle § 8 citovaného zákona osvědčení, nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje. Za účastníky národního boje za osvobození se považují podle odst. 3 téhož zákona též občané České republiky, kteří v době od 15. 3. 1939 do 8. 5. 1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. 9. 1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně 3 měsíců a pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb. Zákon se též vztahuje na vdovy a vdovce po účastnících národního boje za osvobození a na jejich děti, a to za podmínek uvedených v § 1 odst. 2 citovaného zákona. Druhou skupinu osob oprávněných podle zákona č. 261/2001 Sb. tvoří političtí vězni. Podle § 2 odst. 1 se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“); konečně se zákon vztahuje též na vdovy a vdovce po osobách uvedených v § 2 odst. 1, a to za podmínek uvedených v § 2 odst. 2 téhož zákona.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění, ze kterých vycházel správní orgán v napadeném rozhodnutí a která nedoznala změny ani v průběhu řízení soudního, požádala žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky jako politický vězeň, tj. podle § 2 odst. 1 uvedeného zákona, přičemž k žádosti připojila rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 16. 11. 1993 o přiznání odškodnění za dobu strávenou v centralizačním táboře Krnov, přičemž odškodnění jí bylo přiznáno podle § 16 odst. 3, § 17 odst. 2 a § 18 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění zákona č. 267/1992 Sb. a zákona č. 133/1993 Sb. Žalobkyně se ve svém opravném prostředku mýlí, pokud dovozuje, že na její případ lze vztáhnout ustanovení o přiznání jednorázové peněžní částky účastníkům boje za národní osvobození podle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb., neboť toto odškodnění se poskytuje občanům postiženým v době II. světové války jako obětem nacistické perzekuce, kdežto navrhovatelka byla postižena komunistickým režimem a žádá o odškodnění z titulu druhé skupiny poškozených osob. Zákon č. 261/2001 Sb. se však (u této druhé skupiny) vztahuje jen na politické vězně, tj. osoby, které byly vězněny v době od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 na základě rozhodnutí soudu a toto rozhodnutí o jejich věznění bylo zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb. Takové rozhodnutí žalobkyně nepředložila a ostatně ani netvrdí, že by je měla k dispozici. Lze souhlasit se žalovanou, že o internaci občanů v centralizačních klášterech bylo rozhodováno správními orgány v administrativním řízení a taková rozhodnutí nespadají pod rehabilitační ustanovení zákona č. 119/1990 Sb. Na přiznání odškodnění za tuto internaci se vztahovala ustanovení zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, podle nichž byla již žalobkyně odškodněna. Žalobkyně není tudíž osobou oprávněnou ve smyslu zákona č. 261/2001 Sb., neboť na ni nelze pohlížet jako na politického vězně, byť ani soud nepochybuje, že podmínky v centralizačním táboře

se blížily nebo rovnaly podmínkám osob vězněných na základě rozhodnutí, která byla později zrušena zcela nebo zčásti podle zákona o soudních rehabilitacích.

Soud nezpochybňuje odvahu a nezměrné utrpení žalobkyně strávené v takovém zařízení, jakož i skutečnost, že poškození zdraví, které si zde přivodila, ovlivňovalo další kvalitu jejího života. Nicméně striktní vymezení podmínek nároku zákonem bez toho, aniž by bylo do zákona zakotveno jakékoliv zmírňovací právo (odstranění tvrdosti zákona), neumožňuje ani soudu v rámci jeho rozhodovací pravomoci vážit okolnosti konkrétního případu a od podmínek nároku stanovených zákonem se jakkoliv odchýlit. Soudu nepřísluší vůli zákonodárce podle své úvahy měnit, doplňovat či nahrazovat, neboť je zákonem vázán.

Účastníkům nebyla přiznána náhrada nákladů řízení, když žalobkyně neměla v řízení úspěch a správnímu orgánu, který náhradu nákladů nepožadoval, podle obsahu spisu náklady nevznikly (ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku n e j s o u opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. června 2003

JUDr. Dagmar N y g r í n o v á
předsedkyně senátu